

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Shemu'el]

[Sefer Shemu'el]

Detmold, Samuel

5565 [1804/1805]

n

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9634

לְהַתְּפִיל אֱלֹהֵי אֶת־הַתְּפִלָּה
 הַזֹּאת : (כח) וְעָתָה יִדְבְּרֵי הַיְהוָה
 אֶת־הַיְהוָה הָאֱלֹהִים וּדְבַרְיָה
 יִהְיוּ אִמַת וַחֲדַבְּרֵי אֶת־
 הַטּוֹבָה הַזֹּאת : (כט) וְעָתָה
 הוֹאֵל וּבָרַךְ אֶת־בֵּית עֲבֹדָה
 לַיהוָה לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ כִּי־אָתָה
 אֲדַבְּרֵי יְהוָה דְּבַרְתָּ וּמִבְּרַכְתָּךְ
 יִבְרַךְ בֵּית־עֲבֹדָה לְעוֹלָם :

דיר דיועס געבעט צו טוהן .
 (כח) נעמליך דא רוא , אָ הערר ! דער
 רוא דער איינציגע גאטט ביזט , דעסן
 פֿרהייסונגן געוויס אין ערפֿילונג געהן ,
 דיינעם קנעכטע דיועס גוטע פֿרהייסן ;
 (כט) זאָ לאַס עס אויך דיין וויללע זיין
 דאז הויז דיינעם קנעכטס זאָ צו זעגן ,
 דאס עס עוויג פֿאַר דיר בשטעהן קאן ;
 דען רוא אָ הערר , עוויגה ! האסט
 עס איינמאל פֿרשפראכן , אונד נור
 הורך דיינען זעגן ווירד דאז דהויז דיינעם
 קנעכטס אויף איממער געזעגנט בלייבן .
 ה (א) אייניגע צייט נאָכהער שלוג
 דוד דיא פלשתים , דעמיהטיגטע
 זיא אונד נאָס איהנן מרג אמה וועג .
 (ב) שלוג אויך מואב , אונד ליס זיא
 מיט

פֿלשתים : (כ) וַיִּךְ אֶת־מוֹאָב

וימדרם

באור

רשי

(כח) אַתָּה הוּא הַאֱלֹהִים . שְׁלִיט וַיִּשׁ
 צִדְקָה יִכּוֹלֵת לִקְיִים : (כט) הוּא . רַחֵם :
 ה (א) מִתַּג הָאִמָּה . וּבְדַבְּרֵי
 הַיָּמִים פְּתִיב וַיִּקַּח דָּוִד אֶת
 מִיד פְּלִשְׁתִּים וְהָיָה נִקְרָאת מִתַּג הָאִמָּה
 עַל שֶׁסָּהָיָה מִקֵּל רוּדָה בְּכָל הַפְּלִשְׁתִּים
 מִטְּרַפּוּלִין שֶׁל מַלְכִים שֶׁלֹּא מִזִּינוּ בְּכָל
 סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּי' צַעֲזָה וּבִחְשָׁדוֹד וּבִחְשָׁקְלוֹן
 שֶׁסָּ מַלְכוּת אֱלֹהִים בְּגַת מִזִּינוּ אֲכִישׁ מִלֶּךְ
 גַּת . מִתַּג . אֲגוֹן יִלּוֹן צִלְעִי (שְׁטַחֲלֵל , גּוֹעַנְאִיזִין עֵיין שׁוֹפְטִים ג' ל"ח) .
 הָאִמָּה . הוּא הַמְּרַדֵּעַ שֶׁל עֵץ : (ב) וַיִּמְדַּד שְׁנֵי חֲצַלִּים לַהַמִּית . לְפִי

(רד"ק) . (כח) וְעָתָה וְגו' , לְדַעַתִּי שְׁעוֹר
 הַכְּתוּב כִּךְ : אַחֲרֵי שֶׁאֵתָה הַאֱלֹהִים אֲשֶׁר דְּבַרְךָ
 יִהְיוּ אִמַת , דְּבַרְתָּ עַל וְגו' , לִכֵּן הוֹאֵל נִס כֵּן
 וּבְרַךְ וְגו' . זֶהוּכִפֵּל מֵלֵת וְעָתָה בְּרַאשׁ פ' כ"ט
 לְפִי שֶׁאֲרִיךְ בְּדַבְּרֵי' כ"ג לְעִיל שֶׁכֵּן דְּרַךְ הַלְשׁוֹן .
 הוֹאֵל , עֵכָז רִטְוֹן וְחִפְזֵן .
 ה (א) מִתַּג הָאִמָּה , וּבְדַבְּרֵי' כְּתִיב אֶת
 גַּת וּבְכַתִּי' , וְאִילֵי
 הִיב זֶה הַמַּחֲזֵן נִקְרָא מִתַּג הָאִמָּה (רַלְב"ג) .
 (ב) וַיִּמְדַּד , מִדַּד אֶת הַשְּׁנָיִם כַּמָּה יָמִית
 וְכַמָּה
 גּוֹעַנְאִיזִין עֵיין שׁוֹפְטִים ג' ל"ח) .
 (ב) וַיִּמְדַּד שְׁנֵי חֲצַלִּים לַהַמִּית . לְפִי

סהרגו

מ כ ל ל י ו פ י

[וי"מ גרשת גוים ואלהיו מפני עמך , והטעם ז' גוים ויונתן לא הרגם גוים ואלהיו
 אפשר שרדעו כדעה קצת מרו"ל דקאי על השם ע"ד בכל צרוחם לו צר , כביכול
 שהוא פדוי עמהם , ולכן לאחרגמו (להרחיק ההגשמה)]
 (כו) בית אבנה , מלכו אקיים לך : (כט) הוואל כו' ווי"ת לשון התחלה שרי ,
 כמו הוואלת הראשון שח"א שריתי : ה (א) מתג

מיט איינער מעםשנוד אויס מעסן ; ער לים זיא נעמליך אויף דיא ערדע לעגן , אונד אויסמעסן , זא דאס צוואַ שנירע לאנג פאָן איהנן צום טאָדע פראור-טיילט , אונד איינער שנור לאנג דאָן לעכן גשענקט וואורדע , דאדורך ווארד מואב פאָן דוד אַכהענגיג , אונד מוסטע איהם טריבוט געבן .

(ג) פערנר שלוגער דען הדרעור זאָהן רחב , דען קעניג פאָן צוכה , אלס דיור אין כעגריף וואר , זיך אַם פלוסע פרת ווידר פעסט צו זעצן . (ד) אונד מאכטע דאכייא טויוענד אונד זיבן הונדרט רייטר אונד צוואנציג טויוענד מאן פֿום פאָלקס צו געפאנגענן . ער לים אללעם גשפאן לעהמן , ביז אויף הונדרט , דיא ער איבריג לים .

(ה) אַלס נון ארם דמשק הדרעור דעם קעניג פאָן צוכה צוהילפע קאם , מאכטע דוד אויך פאָן איהנן צווייא אונד צוואנציג טויוענט מאן נידער . (ו) ער זעצטע דארויף אין ארם דמשק לאַנדפֿלעגער הין , אונד זאָ ווארד אויך ארם דעם דוד אונטערווירפֿיג , איהם טריבוט צו ברינגן . אלזאָ האַלף דער עוויגע דעם

באור דוד

וכמה יסיה , ועשה כן כמו שכתב רד"ק דרך כקמה וכוון , ולמה ? כתבו המפרשים לפי שהרגו אביו ואמו ואסיו . והוא דעת ריב"ל בסנהדרין . (ג) להשיב ידו , פי' היה הולך להכין לו מקום נכבד פרת כמו וידתהי' לך (ר"י) , וי"ת לאשנאה תחמיה כלומר להרחיב את גבולו . (ד) אלה ושבע מאות , ובה"י אלק רכבו אלפים פרשים ? וכתב רד"ק , שפה מנה השדים הגדולים , ושם מנה כל הרכב והפרשים , וכן לא זכר כאן מנין הרכב ושם זכר אותם , והרגלים זכר רק כאן (ז) שלטי

וימדדם בחבל השֶׁבַב אותם
אֶרְצָה וַיִּמְדַּד שְׁנֵי־חֲבָלִים
לְהַמִּית וּמְלֵא הַחֶבֶל לְהַחִיּוֹת
וַתְּהִי מוֹאֵב לְדוֹד לְעֲבָדִים נְשָׂאֵי
מִנְחָה : (ג) וַיֵּךְ דָּוִד אֶת־
הַדְּרֵעוֹר בֶּן־רַחֲב מֶלֶךְ צוּכָה
בְּלָכְתּוֹ לְהַשִּׁיב יָדוֹ בְּנִהְרֵי־
(ד) וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ אֶלֶף
וּשְׁבַע־מֵאוֹת פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף אִישׁ רַגְלִי וַיַּעֲקֹר דָּוִד אֶת־
כָּל־הַרְכָּב וַיֹּחֵר מִמֶּנּוּ מֵאָה
רֶכֶב : (ה) וַתְּבֹא אֲרָם דְּמִשְׁק
לְעֹזֵר לְהַדְּרֵעוֹר מֶלֶךְ צוּכָה וַיֵּךְ
דָּוִד בְּאֲרָם עֶשְׂרִים־וּשְׁנָיִם אֶלֶף
אִישׁ : (ו) וַיָּשֶׂם דָּוִד נְצִיבִים
בְּאֲרָם דְּמִשְׁק וַתְּהִי אֲרָם לְדוֹד
לְעֲבָדִים נְשָׂאֵי מִנְחָה וַיַּשַׁע

פרת ק' רש"י יהוה

שהרגו את אביו ואת אמו ואחיו שגאמ' וינחם את פני מלך מואב ולא מניעו שינאחו משם : (ג) זלכתו . כשהלך הדדעור להשיב ידו כהרגומו לאשנאה תחומיה שכבש מן הארץ חוץ לגבול ארצו והרחי' את גבולו : (ד) ויעקר דוד את הרכב . משום לא ירצה לו סוסים : ויותר מומנו ממה רכב . שהיו צריכין לו לכדי מרכבתו והרכ' ארבעה סוסים כמו שגאמר מרכבה בשש מאות

שהרכב

כסף וכוס בחמשים ומהה כאן למדנו

יהוה את דוד בכל אשר הלך :
 (ו) ויקח דוד את שלטי הזהב
 אשר היו אל עבדי הדרעור
 ויביאם ירושלים : (ח) ומכטה
 ומברתי ערי הדרעור לקח
 המלך דוד נחשת הרבה מאד :
 (ט) וישמע תעי מלך חמת כי
 הבה דוד את כל חיל הדרעור :
 (י) וישלח תעי את יורם בנו
 אל המלך דוד לשלחו לשלום
 ולברכו על אשר נרחם
 בהדרעור ויכרוו כי איש
 מלחמות תעי היה הדרעור
 ובידו היו בלי כסף וכלי זהב
 וכלי נחשת : (יא) גם אתם

דוד אין אללען אונטרנעהמונגן .
 (ו) דוד ערבייטטע דיא גאלדנן שילדע ,
 דיא הרעור'ס קנעכטע האטן , אונד
 בראכטע זיא נאך ירושלים .
 (ח) אויך אויס כטח אונד ברוחי , דען
 שטעטן הרעור'ס האטע ער זעהר פילס
 קופער ערבייטט . (ט) אלס תעי דער
 קעניג פאן חמת ערפוהר , דאן דוד
 דאן גאנצע דעער דעס הדרעור
 געשלאגען ; (י) שיקטע ער איהם
 זיינען זאהן יורם צו , אום זיך נאך זיינס
 וואהל צו ערקונדיגן , אונד איהם זיינן
 גרום צו ענטביטן , דאן ער הדרעור
 בעקריגט אונד געשלאגען . (דען תעי
 שטאנד איממער אין קריג פרוויקעלט
 מיט הדרעור .) דוד בראכט זילברנע ,
 גאלדנע אונד קופערנע גפעטע מיט .
 (יא) אויך דיוע דהייליגטע דער קעניג
 דוד דעם עוויגן , נעכסט דעם זילבר
 אונד

הקדיש המלך דוד ליהוה עם

באור הכסף

רשי

(ז) שלטי , מין מנגן . ולדעת רש"י הם
 אשפתו שנותני' בהם החנים (בל"א קעכר) ,
 כמו שנאמר הכרו החנים מלאו השלטים
 (יחמיה כ"א י"א) . (י) ולברכו , שיליקו
 האל במלחמתו , כן כתב רד"ק בתחילת
 דבריו . וכתב פי' אחר : ולתת לפכו מנחה ,
 כמ"ש ובידו היו כלי כסף וגו' , כי המנחה
 נקראת נרכה כמו קח נא את ברכתי , וראוי
 לתרגם (אונד איהם צו דאנקן) והנותר
 יבחר . (יא) הקדיש , לכנין בית המקדש : (יג) ויעש

שהרכב ארבעה סוסים : (ז) שלטי
 הזהב . הם אשפתות שנותנים בהם
 החנים כמה דחת חמר הכרו החנים
 מלאו השלטים כל הפרשיות הללו
 סומן אלל פרשת של בית המקדש לפי
 שוכל המלחמות הללו קיבן הקדשות
 ללכרי

מכלל יופי

ח (א) מתג האמה , ה"י תיקון אמחא אולי היתה אמת המי' עובר' בעיר חקנו
 אותה לבוא מחוץ לעיר אל העיר : (ב) כחבל , ה"י בערבא , כלו' גורל :
 שני חבלי' ומלא החבל תרגו' חבלי' חבלא : ותהי מואב , עדה מואב : (ד) ויעקר ,
 פועל הכבד בכריתת עקבי הכהמה : (ז) אל עבדי , על עבדי :
 4 ד א ט (א) הכי

אונד גאלדע , דאז ער שאן געהייליגט , פאן אללען פעלקרן , דיא ער איבער- וואנד . (יב) נעמליך פאן ארם , מואב , דען קינדרן עמונ'ס , דען פלשתים אונד פאן דער בייטע דעס הררעור זאָהן רחב , קעניגס פאן צובה . (יג) אויך מאַכטע זיך דוד איינען גראַסען נאַמען , אַלס ער פאן דעם שלאַגען דעם ארם צוריק גינג , אונד אים זאַלצטאַהלע אַכט צעהן טויזענד אדומים שלוג .

(יד) ער זעצטע דאָרויף אויך אין אדום לאַנדפֿלעג רהין , אין גאַנץ אדום פֿראַרדענטע ער זאָלבע לאַנד פֿלעגער , אונד זאָ וואַרד אדום איהם עכנפֿאַלס אונטרווירפֿיג . אַלזאָ אַהאַלף דער עוויגע דעם דוד אין אללען אונטער- נעהמונגן . (טו) דוד רעגירטע איבר גאַנץ ישראל , אונד איבטע גרעכטיג- קייט אונד טוגענד אַהיים , געגן יעדן זיינער

הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ מִכָּל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בְּבֶשֶׁת : (יב) מֵאָרֶם וּמִמּוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמִעַמְלֶק וּמִשָּׁלַל הַרְדְּעוֹר בְּדָרְחַב מִלֶּךְ צוֹבָה : (יג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשָׂבוֹ מֵהַכּוֹתוֹ אֶת-אָרֶם בְּגִיא-מֶלֶךְ שְׂמוּנָה עֶשֶׂר אֶלֶף : (יד) וַיִּשֶׂם בְּאֲדוֹם נְצֻבִים בְּכָל-אֲדוֹם שֵׁם נְצֻבִים וַיְהִי כָל-אֲדוֹם עֹבְדִים לְדָוִד וַיֹּשֶׁעַ יְהוָה אֶת-דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הָלַךְ : (טו) וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָּוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וַיִּצְדָּקָה לְכָל-

רשׁוֹ עמו

באור

(יג) ויעשונו' , אין פירושו , כי דוד עשה שם ע"י הכות את ארם בניה מלח , כי במקומו בדה"י (א"י י"ב) ובתהילים (ס' א') נאמר בפירושו שהי' זה הנכחון על אדום ולא על ארם אלא שעור הכתוב כך : ויעש דוד שם בשבנו מהכות את ארם ויך את אדום בניה מלח ונו' , והנה פה ישב המספר ל"ח אלף ויחס הדבר לדוד , ובדה"י נאמר שאבישי הרג י"ח אלף , ובתהילים : וישב יואב ויך את אדום שנים עשר אלף ? והנכון בזה מה שהביא בן מלך בשם ר' יואל שיעב , ולדעתו הענין כך : כאשר נלחם דוד עם ארם פשע בו אדום , ונאסף לנאת לקראתו לעזור לארם , וישמע דוד ושלח ממוקמת חילו ביד יואב לערוך לקראתם , והוא נשאר ויך את אדום ויכניעם וילך אח"כ ג"כ לקראת אדום עם אבישי אשר היה עתה על נכחו , ויכו באדום עוד שנים עשר אלף ויעש לו ננכות זה שם גדול . ובאופן זה נתיישבו המוקראות , ומוסכס עם דעת חז"ל , שהיו שתי מלקמות , באחת הרג יואב שנים עשר אלף ובשנית הרג אבישי שמונה עשר אלף .

לנרכי הכית : (יג) ויעשדוד שם . שקצר את הסרוגים שהרג באדום והוא שם טוב לישראל שקוברין את אויביהם וכן הוא חומר במלחמת גוג ומוגוג וקברו כל עם הארץ והיה לכם לשם ומנין שקברן דוד שנאמר בספר מלכים ויהי בהיות יואב באדום בעלות יואב שר הנבא לקבור את החללים : שמונה עשר אלף . ובספר תילים הוא חומר שנים עשר אלף חומר מעתה שתי מלחמות היו : (יד) נניבים . פקידים לגבות מס : (טו) ויהי דוד עושה

עמו : (טז) ויֹאבֵב בֶן־צְרוּיָדָה
 עַל־הַצִּבְיָה וַיְהוֹשֶׁפֶט בֶּן־
 אַחִילֹד מִזְכִּיר : (יז) וְצְרוּק בֶּן־
 אַחִיטוֹב וְאַחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲבִיתָר
 כַּהֲנָיִם וַיִּשְׁרִיֵה סוֹפֵר : (יח)
 וּבְנֵיהוּ בֶן־יְהוֹיָדָע וְהַכֹּהֲנִי
 וְהַפְּלִתִי וּבְנֵי דָוִד כַּהֲנָיִם הָיוּ :

ט (א) וַיֹּאמֶר דָּוִד הַכִּיֹּשֶׁשׁ־
 עוֹדֵאֲשֶׁר נֹתַר לְבֵית שְׂאוּל
 וַאֲעִשֶׂה
 רש"י

עושה משפט וגומר : (טז) ויחזב על
 הצבא . דוד גרס ליוחב להיות מלחיה
 על הצבא לפי שעושה משפט ונדקה
 ויחזב גרס לדוד לעשות משפט ונדקה
 לפי שהוא דן ויחזב שוטר ורודס על ידו
 ועוד מתוך שיוחב עוסק במלחמות לא
 היה דוד טרוד בהן ולכן פתוח לשפוט
 דק : מזכיר . חזיה דין בא לפניו
 ראשון לפוסקו ראשון : (יח) ובניהו
 בן יהוידע והכרתי והפלתי . תרגם
 יונתן ובניהו בן יהוידע מונח על
 קשתיה ועל קלעיה ורבותיהו חמרו
 כרתי ופלתי אורים ותומים : שהנים
 היו . רברבין הו :

ט (ט) נתתי

וינער אונטרטאהנן . (טז) יואב זאהן
 צרוידיה וואר איבר דאס קריגסהעער ,
 יהושפט זאהן אחילוד קאנצלר .
 (יז) צרוק זאהן אחיטוב אונד אחימלך
 זאהן אביתר ווארן דיא פריסטער ,
 שריה וואר געהיימשרייבר .
 (יח) בניהו זאהן יהוידע וואר איבער
 דיא כרתי אונד פלתי , אונד דיא
 זעהנע דוד'ס ווארן דיא פארגעהמסטן
 שטאטסדיהנר .

ט (א) דוד שפראך איינסט . איזט
 נאך יעמאנד פאן דער פאמיליע
 דעס שאול פארהאנדן , איך מעכטט
 זאלכס

באור

(טז) מזכיר , י"ת מונח על דוכריא ,
 כלומר מיונה על ספר הזכרונות .
 אמנם אין זה שרת נכבד כל כך , ופה לא מנה
 אלא הממונים החשובים ביותר . ויתכן שהוא
 היה שהזכיר את המלך ויעטו כדת מה לעשות
 תחת ממלתי . (יח) והכרתי , וי"ו
 והכרתי כמו על ארעס וכן ויוסף הי' במכרים
 שפירשו עס יוסף , וכן בדברי הימים על
 הכרתי . הכרתי והפלתי , ת"י בניהו בן
 יהוידע מונח על קשתיה ועל קלעיה , וי"מ
 כרתי ופלתי שתי משפחות היו מישראל שהיו
 סרים אל משמעת המלך ורואים כניו תמיד
 ובניהו הי' בראשם , ורז"ל פי' אלו אורים
 ותומים , אמנם לדעת רד"ק ורש"י בדה"י
 היו שנות אומות אשר היו אצל דוד להיותם
 אנשים גבורי חיל , (עיין ש"א ל"ה בבבאור)
 ואין ספק שהיו מעבדי המלך הקרובי' אליו ,
 כי בנרח דוד מפני אבטלוס בנו נאמר (לקמן
 ע"י"ת) וכל עבדיו עוברי' על ידו וכל הכרתי
 וכל הפלתי , וכן כאשר רצה דוד להמליך את
 שלמה בנו אמר : קחו עמכם את עבדי אדוניכ' (מ"א ל"ג)
 ובתיב אחריו וירד צדוק וגו' והכרתי והפלתי . ויתכן שהיה משמרתם לשמור
 ראש המלך ולנאח ולנאח עמו . זה נאמר (לקמן כ"ג כ"ג) ששם דוד את בניהו על משמעתו ,
 כלומר על אנשים הסרים למשמעתו כמו ובני עמון משמעתם (ישעיה י"א י"ד) . כהנים
 מפורש בדה"י : ובני דוד הראשונים ליד המלך , ופי' רש"י שם , שהיו תמיד ראשונים אצל
 המלך לעשות כל נרכו ע"כ . ולשון כהן נופל על כל משרת . בגדולה הן בעבודת ה' הן
 בעבודת המדינה .

ט (ג) האפס

ד ב 4 2